

Stanislav Savitskin artikkelin kaksi eri versiota

Idäntutkimus -lehestä (1/2004) löysin mielenkiintoisen artikkelin – *Museokaupungin modernisointi*. Teksti oli alusta alkaen monikerroksinen viestiltään – informatiivisuus vuorotteli piikittelevän ironian kera. Suomennoksenkin läpi säteili jokseenkin tuttua, oman synnyinkaupunkini energiaa, mikä on vaikeaa kieltä suomennettavaksi. Kappaleessa, jossa mainitaan Belomorkanal-savukkeet, en täysin päässyt ajatuksista perille ja aloin pian epäillä, että tekstiä oli lyhennetty toimituksessa.

Seuraavien, aivan liian monien kielteisten lauseiden peräkkäin asettaminen vei minulta lopullisesti mielenrauhan: “*Mariinski ei ole Pietarin tärkeimpiä nähtävyyksiä... Vanha teatterirakennus on arkkitehtuuriltaan lähinnä keskinkertainen eikä synnytä mitään mielleyhtymiä radikalismiin... Hiljainen ja uinuva Teatralnaja-aukio, jonka laidalla Mariinski sijaitsee, ei ole koskaan ollut merkittävien historiallisten tapahtumien näyttämö. Alueella ei voi herättää henkiin keskiaikaista historiaa... Siihen ei liity samanlaista siirtomaakauden loistokkuutta, joka ällistyttää British Museumin kävijää, eikä sen yhteydessä ole kirjastoa, jossa olisi syntynyt Karl Marxin Pääomaan tai Vladimir Solovjovin Kolmeen keskusteluun verrattavia merkkiteoksia. Se ei symboloi... ”* Kaikkea tätä seurasi vielä tuomio: “...jäänyt neuvostoliittolaiseksi teatteriksi bufetteineen “. Salamannopeasti ryhdyin kirjoittamaan vastinetta, jossa päätin kertoa faktat Mariinski-teatterin, Rimski-Korsakovin konservatorion, Teatralnaja-aukion ja koko Kolomnan kaupunginosan loistavasta ja ainutlaatuisesta musiikkihistoriasta. Ajattelin mainita maailmankuuluja huippunimiä, legen-

daarisia teoksia ja jatkaa listaa balettitanssijoilla, taidemaalareilla, venäläisellä aatelistolla ja intelligensijalla. Lopulta suutuin kaikille, jotka eivät tunnene musiikin historiaa.

Parin päivän kuluttua löysin internetistä Stanislav Savitskin alkuperäisen venäjänkielisen artikkelin nimeltään *Teatr odnogo sufljora. Zametki o modernizatsii goroda-muzeja* (Yhden kuiskaajan teatteri. Kirjoituksia museokaupungin modernisoinnista.) Havaitsin, että artikkelin loppuosasta oli suomalaisessa versiossa jätetty pois viisi keskeistä kohtaa. Niiden avulla selvisi, ettei Savitski kiistä Mariinskin tarvetta uudisrakennukseen, vaikka supermoderniin, vaan ehdottaa sen rakentamista esimerkiksi Leningradin oblastiin. Ennen yllämainittuja siteerauksia Savitski käsittelee Berliinin Gedechtniskirchē ja kuvaa hyvin positiivisesti vanhan ja uuden rakennuksen yhdistämistä. Sen jälkeen kuusi negatiivista lausetta Mariinskista ja Teatteriaukiosta voi nähdä vastapainona ja hänen ajatustensa luonnollisena jatkona. Suomennoksesta pois jätettyjen kohtien vuoksi “hyökkäys” Mariinskia kohtaan on yllättävä ja turhan kova. Kaiken lisäksi juuri tästä kohdasta artikkelia löytyi kohtalokas lause, joka oli pahasti vääristynyt suomennoksessa. Sen – ja erityisesti poistojen vuoksi – artikkelin tyyli kiristyi aivan loppumetreillä. Kyseisessä lauseessa ja siten laajemminkin Savitskin sanat hillitystä arkkitehtuurista muuttuvat ikään kuin todisteeksi alueen heikosta henkisestä latauksesta. Artikkelin lukanut suomalainen ystäväni huomautti, että Mariinski rakennuksena ja Mariinski instituutiona menevät siinä jokseenkin sekaisin. Kor-

rekti käännös olisi: Siinä ei ole siirtomaaimperiumin komeutta, joka hämmästyttää British Museumin ja kuuluisan kirjaston (jossa joku kirjoitti *Pääoman*, toinen taas *Kolme keskustelua*) kävijää.

Savitskin alkuperäisessä artikkelissa ei siis ole ihan niin kovia väitteitä kuin suomennoksessa. Se on sujuvaa, elävää pohdintaa argumentteineen. Siinä liikutaan kyllä rajamailla ja tasapaino on jatkuvasti vaarassa, mutta yleisesti ottaen se on silti kaidehdittavan älykstä ja vakuuttavaa tekstiä, mutta... Niin, musiikkiteatterin ympärillä pyörivä ja siitä ison numeron tekevä kirjoitus ei sisällä muusikoiden nimiä, ei edes ohimennen, vaikka sanoilla ja assosiaatiolla leikitään. Poikkeuksena on maestro Gergijev, joka esitellään Kuiskaajan (= presidentin tai vallan) hovikapellimestarina. Sen sijaan artikkeliin on saatu mahtumaan helposti 14 kirjailijaa ja kirjaa, elokuvaohjaaja, taidemaalari, kolmen maan valtiopäämiehet, kreivi... Ainoastaan saksalainen Wagner on mainittu, mutta hänetkin on suo-

mennoksesta jätetty pois. Näin tyhjällä areenalla musiikilla ei ole mitään mahdollisuuksia säilyä hengissä poistojen ja suomentajan virhetulkintojen vuoksi. Se onkin artikkelin suurin puute.

Kolomnan kaupunginosa on ennen muuta muusikoiden siirtokunta, johon keskittyivät Venäjän vanhimmat musiikki-instituutiot sekä tasokkaat neuvostoajan musiikkioppilaitokset. Seuraavat 20 musiikki- ja balettinimeä liittyvät välittömästi Teatrlnaja-aukioon. Luettelen ne vaikkapa vastapainona Savitskin artikkelissa mainituille kirjailijoille tai vastauksena kääntäjän lipsahduksiin. Tai viestinä tiedemiehille, jotka eivät norsunluutorneissaan tiedä pietarilaisen musiikkimailman olemassaolosta tuon taivaallista: Tšaikovski, Šostakovitš, Prokofjev, Petipa, Šaljapin, Pavlova, Stravinski, Nižinski, Baryšnikov, Glinka, Rimski-Korsakov, Kšesinskaja, Ulanova, Musorgski, Borodin, Borodina, Lopatkina, Ruzimatov, Glazunov, Nurejev.

Inga Grigorjeva